

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY VA O'RTA MAXSUS
TA'LIM VAZIRLIGI

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
INNOVATSION
RIVOJLANISH VAZIRLIGI

BOSHLANG'ICH TA'LIMG RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI TATBIQ ETISHNING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI VA RIVOJLANISH OMILLARI

XALQARO ILMIIY-AMALIY ANJUMANI

MATERIALLARI

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ
БУХОРО ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ
МАКТАБГАЧА ВА БОШЛАНҒИЧ ТАЪЛИМ ФАКУЛЬТЕТИ
БОШЛАНҒИЧ ТАЪЛИМ МЕТОДИКАСИ КАФЕДРАСИ**

**БОШЛАНҒИЧ ТАЪЛИМГА РАҚАМЛИ ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИ ТАТБИҚ
ЭТИШНИНГ ЗАМОНАВИЙ ТЕНДЕНЦИЯЛАРИ ВА РИВОЖЛАНИШ
ОМИЛЛАРИ**

**ХАЛҚАРО МИҚЁСИДАГИ ИЛМИЙ-АМАЛИЙ АНЖУМАН
МАТЕРИАЛЛАРИ**

2021 йил, 1 -2 апрель

БУХОРО - 2021

БОШЛАНҒИЧ СИНФ ЎҚИТУВЧИСИНИНГ АХБОРОТ ВА КОММУНИКАЦИЯ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ СОҲАСИДАГИ КОМПЕТЕНЦИЯВИЙ ФАОЛИЯТИ

*Рустамова Гавҳар Бахрон қизи- БухДУ таянч докторанти
Шойимқулова Мадина- БухДУ талабаси*

Аннотация. Ушбу мақолада бошланғич синф ўқитувчисининг ахборот-коммуникация технологиялари соҳасидаги компетенциясининг замонавий таърифи ҳамда ахборот-коммуникация технологиялари соҳасида замонавий бошланғич синф ўқитувчиларини тайёрлашнинг методик имкониятлари хусусида фикр юритилган.

Калим сўзлар: бошланғич синф ўқитувчиси, бошланғич синф ўқувчилари, ахборот-коммуникация технологиялари соҳасидаги компетенция, компьютер саводхонлиги, ахборот маданияти.

Аннотация. В статье рассматривается современное определение компетенции учителей начальных классов в области информационно-коммуникационных технологий и методические возможности подготовки современных учителей начальных классов в области информационно-коммуникационных технологий.

Ключевые слова: учитель начальных классов, ученики начальных классов, компетенции в области информационно-коммуникационных технологий, компьютерная грамотность, информационная культура.

Abstract. This article discusses the modern definition of the competence of primary school teachers in the field of information and communication technologies and the methodological possibilities of training modern primary school teachers in the field of information and communication technologies.

Keywords: primary school teacher, primary school students, competence in the field of information and communication technologies, computer literacy, information culture.

Мактаб таълимни модернизация қилишнинг стратегик жиҳатларидан бири бошланғич таълимни ахборотлаштириш бўлиб, таълим жараёнининг самардорлигини ошириш учун бошланғич мактаб ўқувчилари билан дарсда ва дарсдан ташқари ишларда янги ахборот технологиялари имкониятларидан фойдаланган ҳолда таълим жараёнининг янги моделини ташкил этишни назарда тутди. Таълимни ахборотлаштириш касбий сифат ва мактаб ўқувчиларини тайёрлаш даражасига янги талаблар қўяди. Таълимни модернизация қилиш нуқтаи назаридан бўлажак ўқитувчиларни тайёрлаш сифатининг интеграл кўрсаткичи инсоннинг маълум бир вазиятда тўпланган билим ва тажрибани сафарбар қилиш қобилиятини тавсифловчи касбий малакани ҳисобга олиш керак.

Ўқитувчининг профессионал малакаси турли таркибий қисмларни, шу жумладан ахборот компетентлигини ўз ичига олади. Шубҳасиз, замонавий шароитда ўқитувчининг ахборот компетентлиги унинг профессионал педагогик ваколатларини белгилайди. Бўлажак бошланғич синф ўқитувчиларни ахборот компетентлигини ривожлантириш муаммосини ҳал қилиш бошланғич мактаб ўқув жараёнида янги ахборот технологиялардан тўғри ва самарали фойдаланиш бўйича ўзига хос қобилиятлар билан боғлиқ.

Агар ўқитувчилар сифатли дастурий машғулотларни қидириш ва танлаб олиш, уларни муайян дидактик муаммоларни ҳал қилиш учун малакали қўллаш имконига эга бўлмаса, ўқитувчилар ўқув жараёнида ушбу технологиялардан фойдаланиш бўйича етарли даражада малакага эга бўлмаса, шубҳасиз, янги ахборот технологиялари бошланғич мактабда фойдасиз бўлади.

Бошланғич синф ўқитувчисининг замонавий таълим шароитида муваффақиятли ишлашга бўлган касбий тайёргарлигининг кўрсаткичларидан бири унинг ахборот компетентлиги ҳисобланади. Ахборот компетентлик ўқитувчининг касбий – педагогик фаолиятида самарали қарорлар қабул қилиш имконини берадиган қобилият ва билимларни ташкил этишнинг махсус методи сифатида тушунилади. Шу билан бирга, таълим жараёнида ахборот ва интернет технологияларини ўзлаштириш ҳамда улардан фойдаланиш даражасини кўрсатади.

Ўқитувчининг ахборот қобилиятини шакллантириш муаммоси билан боғлиқ вазифалар уч гуруҳга бўлинади:

- жамият манфаатларини ифода этувчи;

- ўқитувчининг касбий ва педагогик фаолиятининг функциялари ва мазмунини ақс эттириш;

- ўқитувчининг шахсий касбий эҳтиёжлари ва манфаатларини ифодалаш.

Ахборот компетенция бошланғич умумий таълимнинг асосий тушунчаларидан бири ҳисобланиб, мустақил равишда изланиш, таҳлил қилиш, танлаш, қайта ишлаш, ва зарур маълумотларни узатиш жараёнларида фойдаланилади.

Замонавий дарсни ахборот – коммуникация технологияларисиз тасаввур этиш қийин. Улар диққатни визуал жалб қилиш, таълим сифатини ошириш ва ўрганиш истагини ошириш орқали ўқув маълумотларини янада қизиқарли қилишга ёрдам беради.

Тақдимот материалларидан фойдаланган дарслар юқори савияга ва фаолият турларини ўзгартиришнинг интенсивлигига эга бўлиб, ҳиссий, мазмунли, ўйин шаклида ўтади, натижада ўқув материалларининг ассимиляция сифатини оширишга ёрдам беради. Дарсларда ақлий юкламанинг ошиши туфайли ўқувчиларнинг ўрганаётган мавзуга бўлган қизиқишини ва дарс давомида уларнинг фаолиятини қандай қўллаб-қувватлаш кераклиги ҳақида ўйлаш керак.

Дарсларни ишлаб чиқишдан олдин ҳар бир ўқитувчи куйдагиларни амалга ошириши керак:

- услубий адабиётларни ўрганиш;

- дарслар учун материални танлаш;

- йиғилган материални тақдимотлар шаклига келтириш.

Ўқитувчи дарсни қизиқарли ва рангбаранг қилиш имконини берадиган усулларни топиши керак, энг муҳими, ўқувчиларнинг ўрганилаётган мавзуга қизиқишини уйғотиши керак. Қабул қилиш жараёнини оптималлаштириш ва дарснинг кўргазмалилик таъсирини ошириш учун мультимедиа проекторини ишлатиш муҳим ҳисобланади. Тақдимотлар ўқув жараёнини жонлантириш ва ўқитишнинг мотивациясини ошириш имконини беради. Ўқитувчи ўқувчиларнинг имкониятларини, мотивациясини, ёш ва психологик хусусиятларини фарқлаш учун зарур тайёргарликка эга бўлиши керак.

Тақдимот компьютер дастурлари ёрдамида ахборотни тақдим этишнинг қулай ва самарали усули ҳисобланади. Бу динамикани, овозни ва тасвирни, яъни боланинг эътиборини энг узоқ вақт ушлаб турадиган омилларни бирлаштиради.

Афзалликлари:

- расмлар ва суратлар тақдимотни осонлаштиради;
- анимация ва видеофильмларни қўшиш орқали динамик жараёнларни намоёниш қилиш мумкин;
- слайддаги сарлавҳалар ёрдамида материални тақдим этиш жараёнини кузатиб бориш мумкин;
- ўзаро алоқалар аниқланди;
- дарсда бошқа фаолият учун вақтни тежайди.

Мультимедиа тақдимоти ўқув материалларнинг тушунарлилиги, тезкорлиги, қулайлиги, тақдим этилган материални ҳис қилиш ва ёдлашни соддалаштирилганлилиги бўлиши учун хизмат қилади. Синфда бундай дарслар давомида ўқувчилар мустақил равишда фикрларни ифода этишга интилаётган мулоқот муҳити яратилади, улар вазифаларни бажариш истаги билан ўрганилаётган материалларга қизиқиш кўрсатади. Жамиятнинг энг қизиқувчан билимга чанқоқ аъзолари бўлган болалар, барча янги маълумотларни қабул қилишга интиладилар.

"Болалар табиати кўргазмалиликни талаб қилади" – деб ўз вақтида К.Д.Ушинский ҳам ёзган эди. Тақдимот дарсда келтирилган маълумотларни тўлдириши ва тасвирлаши керак. Дарсда компьютердан фойдаланиш ижобий натижалар бериши мақсадида, бошланғич мактаб учун белгиланган гигиена меъёрларига мувофиқ ўқув жараёни тўғри ташкил этилиши керак. Визуал жараён билан боғлиқ бўлган техник воситалардан фойдалангандан сўнг кўзнинг чарчашининг олдини олиш учун уларга дам бериш мақсадида комплекс машқларни бажариш керак.

Компьютер болаларнинг ижодкорлигини стимуллаштиради. Экран биз баъзан эриша олмайдиган эътиборни тортади. Тақдимотлар орқали билим фаолиятини бошқариш учун сарфланган меҳнат ҳар жихатдан ўзини оқлайди:

- билим сифатини оширади;
- болани умумий ривожлантиради;
- қийинчиликларни енгишга ёрдам беради;
- ўқитувчи ва ўқувчиларнинг ўқув жараёнида ҳамкорлиги учун қулай шарт-шароитлар яратади.

Мультимедиа тақдимотларидан фойдаланадиган дарсларнинг элементлари замонавий дарсни яратишнинг асосий тамойилларидан бири - жалб қилиш тамойилини яратади. Шунингдек болалар ўз фикрларини фаол равишда ифода этадилар, баҳслашадилар. Шундай қилиб ахборот компетентлиги ёрдамида бошланғич умумий таълимнинг асосий таълим дастурини ўзлаштиришнинг шахсий натижаларини шакллантириш имконияти яралади.

Адабиётлар:

1. Гаврилов М.А. Информатика и информационные технологии : Учебник для студентов ВУЗов .- М.: Гардарики, 2006 год 655 стр. 29-б.
2. Хамдамов Р. ва бошқалар. Таълимда ахборот, Тошкент - 2010.
3. Муксимова Х. В., Замонавий ахборот-коммуникацион технологиялари, Ўзбекистон миллий энциклопедияси жамиятни тараққий эттиришдаги имкониятлари. 59-б.

<i>Тешабоев А.Ю.</i> Современные подходы к физическому развитию детей дошкольного возраста	490
<i>Cho`lliyeva G.T., Fayziyeva D.T.</i> Ot so`z turkumini o`rganishda o`quvchilarning so`z boyligini oshirish imkoniyatlari	492
<i>Акрамов А.Ш.</i> Новый подход изучения отношения к здоровому образу жизни	494
<i>Гафоров Ш.У.</i> Современные технологии формирования и развития здорового образа жизни личности	498
<i>Ubaydullayeva Sharofat.</i> Boshlang`ich sinf matematika darslarida o`quvchilarning tafakkurini rivojlantirish	502
<i>Saidova M.J., Aminjonova G.</i> Boshlang`ich sinf matematika darslarida axborot texnologiyalaridan foydalanishning didaktik tamoyillari	504
<i>Saidova M.J., Elova M.</i> Harakatga oid masalalarni axborot texnologiyalar asosida tushuntirish metodikasini takomillashtirish	507
<i>Jumaniyozova Muhabbat Xo`sinovna.</i> boshlang`ich ta`lim hikoya o`qish darslarida insoniy fazilatlarni singdirish	512
<i>Авезов С.С.</i> Навой и жодида фольклор аънаналари	514
<i>Рустамова Гавҳар Баҳрон қизи, Шойимқулова Мадина.</i> Бошланғич синф ўқитувчисининг ахборот ва коммуникация технологиялари соҳасидаги компетенциявий фаолияти	518
<i>Hakimov F.N., Qosimova A.F.</i> Boshlang`ich sinflarda kreativ qobiliyatlarini shakllantirishning psixologik xususiyatlari	521
<i>Садуллаева М. Г., Квитко Фаина.</i> Современные приемы обучения написанию сочинений в начальных классах	524
<i>Rustamova Gavhar Bahron qizi.</i> O`zbek xalq qo`shiqalarida mevali daraxtlarning obrazlantirilishi	526
<i>Адиба Бахронова.</i> Бўлажак бошланғич синф ўқитувчиларини дарсдан ташқари тарбиявий фаолиятни амалга оширишга тайёрлаш йўллари	528
<i>Dilova Nargiza Gaybullaevna. Raxmatullayeva Nilufar Komiljonovna.</i> Sinfдан tashqari o`qishda pedagogik texnologiyalarni qo`llash mazmuni	534
<i>Xalikova Umida Mirovna.</i> Maktabgacha va boshlang`ich ta`lim integratsiyasida raqamli texnologiyalarning o`rni	538
<i>Azimova U. L.</i> Boshlang`ich sinf matematika darslarida innovatsion usullar orqali o`quvchilarning og`zaki hisoblash ko`nikmalarini baholash yo`llari	543
<i>Raxmonova M. M.</i> Boshlang`ich sinf o`qish darslarida interfaol usullar bilan ishlashning nazariy asoslari	548
<i>Rustamova Sh.S.</i> Boshlang`ich sinf o`qituvchisining metodik-matematik tayyorgarligi ta`lim sifatining kafoloti	550
<i>Safarova N.K.</i> Boshlang`ich sinf o`quvchilarini o`qitishda vaqtdan unumli foydalanish ularda hayotiy kompetensiyalarni shakllantirish omili	553
<i>Chòliyeva S.S.</i>Boshlang'ich sinf o'qish darslarida pedagogik texnologiyalardan foydalanish	558
<i>Qalandarova S.</i> Savod o`rgatish davrida interfaol metodlarni qo`llash orqali o`quvchilar faolligin ioshirish	561
<i>Shokirova S.Z.</i> Boshlang'ich sinf o'qish darslarida pedagogik texnologiyalardan foydalanish	564
<i>Shukurova L.S.</i> Boshlang`ich sinf matematika darslarida pedagogik texnologiyalardan foydalanish	566
<i>Файзиева У.</i> Экологик тарбия маданиятини ривожлантириш ва шакллантириш муаммолари	568